

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

30. mai 2006^{*}

Kohtuasjas C-495/03,

mille esemeks on 30. oktoobril 2003 EÜ artikli 226 ja EA artikli 141 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: P. J. Kuijper ja B. Martenczuk, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

keda toetab:

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindajad: C. Jackson ja C. Gibbs, keda abistas R. Plender, QC, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

menetlusse astuja,

^{*} Kohtumenetluse keel: inglise.

versus

Iirimaa Vabariik, esindajad: R. Brady ja D. O'Hagan, keda abistasid P. Sreenan ja E. Fitzsimons, *SC*, P. Sands, *QC*, ja N. Hyland, *BL*, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

keda toetab:

Rootsi Kuningriik, esindaja: K. Wistrand,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A Timmermans (ettekandja) ja J. Malenovský, kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, M. Ilešič, J. Klučka, U. Löhms ja E. Levits,

kohtujurist: M. Poiares Maduro,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. novembri 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 18. jaanuari 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Ühenduste Komisjon palub oma hagiavalduses tuvastada, et kuna Iirimaa algatas seoses Sellafieldis asetseva segaoksiidkütusetehasega Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vastu vaidluste lahendamise menetluse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) raames, siis on ta rikkunud EÜ artiklitest 10 ja 292 ning EA artiklitest 192 ja 193 tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

- 2 Konventsioon, mis allkirjastati Montego Bays (Jamaica) 10. detsembril 1982, jõustus 16. novembril 1994.

3 Konventsioon kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 23. märtsi 1998. aasta otsusega nr 98/392/EÜ (EÜT L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260). Samuti ratifitseerisid selle kõik Euroopa Liidu liikmesriigid.

4 Iirimaa tegi konventsiooni ratifitseerides 21. juunil 1996 järgmise deklaratsiooni:

„Iirimaa tuletab meelde, et Euroopa Ühenduse liikmena on ta osades konventsiooniga reguleeritud küsimustes andnud oma pädevuse üle ühendusele. Euroopa Ühendusele üleantud pädevuse olemuse ja ulatuse kohta tehakse kooskõlas konventsiooni IX lisa sätetega õigeaegselt üksikasjalik deklaratsioon.”

5 Otsuse nr 98/392 esimene volitus on sõnastatud järgmiselt:

„võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 43, 113 ja artikli 130s lõiget 1 koostoimes artikli 228 lõike 2 esimese lausega ja lõike 3 teise lõiguga”.

6 Kõnealuse otsuse kolmas, viies ja kuues põhjendus sätestavad:

„konventsiooni IX lisa artiklis 3 sätestatud ja lepingu artikli 4 lõikes 4 nimetatud tingimused, mida ühendus peab ametliku kinnitUSDokumendi hoiuleandmisel järgima, on täidetud;

[...]

konventsioon [...] tuleks heaks kiita, et ühendusel oleks võimalik oma pädevuse piires nendega liituda;

ametliku kinnitusdokumendi hoiuleandmisel peab ühendus hoiule andma ka deklaratsiooni, milles piiritletakse need konventsiooni[ga] [...] reguleeritavad küsimused, milles liikmesriigid on pädevuse talle üle andnud [...].”

7 Otsuse nr 98/392 artikkel 1 sätestab:

„1. Käesolevaga kiidab Euroopa Ühendus heaks Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni ja selle XI osa rakendamist käsitleva lepingu.

2. Konventsiooni ja lepingu tekstid on esitatud I lisas.

3. II lisas esitatud ühenduse ametlik kinnitusdokument antakse hoiule Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile. See hõlmab konventsiooni artikliga 310 ettenähtud deklaratsiooni ja pädevust tõendavat deklaratsiooni.”

- 8 Kõnealuse otsuse artikli 1 lõikes 3 mainitud pädevust tõendava deklaratsiooni (edaspidi „ühenduse pädevuse deklaratsioon”) kohaselt:

„Deklaratsioon Euroopa ühenduse pädevuse kohta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni 10. detsembri 1982. aasta mereõiguse konventsiooni ja konventsiooni xi osa 28. juuli 1994. aasta rakenduslepinguga reguleeritavates küsimustes

(Konventsiooni IX lisa artikli 5 lõike 1 ja lepingu artikli 4 lõike 4 kohaselt tehtud deklaratsioon)

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni IX lisa artikli 5 lõikes 1 sätestatakse, et rahvusvahelise organisatsiooni ametliku kinnitamise kiri sisaldab deklaratsiooni, milles määratakse kindlaks need konventsiooniga reguleeritavad küsimused, milles organisatsiooni liikmesriigid, kes on konventsiooniosalised, on pädevuse talle üle andnud [...]

[...]

Euroopa ühendused asutati Pariisi (ESTÜ) ja Rooma lepingutega (EMÜ ja Euratom), millele kirjutati alla vastavalt 18. aprillil 1951 ja 25. märtsil 1957. [...] Neid [lepinguid] on muudetud Euroopa Liidu lepinguga, millele kirjutati alla Maastrichtis 7. veebruaril 1992 [...]

[...]

Eespool nimetatud tingimuste kohaselt osutab käesolev deklaratsioon pädevusele, mis liikmesriigid on konventsiooni[ga] [...] reguleeritavates küsimustes ühendusele asutamislepingute alusel andnud.

[...]

Ühendusel on teatavates küsimustes ainupädevus ja teatavates muudes küsimustes jagab ta pädevust oma liikmesriikidega.

1. Ühenduse ainupädevuses olevad küsimused:

- ühendus märgib, et tema liikmesriigid on mere kalavarude kaitse ja majandamise osas pädevuse talle üle andnud. Seega selles valdkonnas võtab ühendus vastu asjakohaseid eeskirju (mida liikmesriigid rakendavad) ja võtab oma pädevuse piires kohustusi kolmandate riikide või pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide ees. [...]
- oma kaubandus- ja tollipoliitika põhjal on ühendusel pädevus konventsiooni X ja XI osa ja 28. juuli 1994. aasta lepingu nende sätete suhtes, mis käsitlevad rahvusvahelist kaubandust.

2. Küsimused, milles ühendus jagab oma pädevust liikmesriikidega:

- kalanduses on pädevus jagatud teatavates sellistes küsimustes, mis ei ole otse seotud mere kalavarude kaitse ja majandamisega, näiteks teadusuuringud ja tehnoloogiaarendus ning arengukoostöö,

- mereveondust, veoohutust ja merereostuse vältimist käsitlevate sätete suhtes, mis sisalduvad muu hulgas konventsiooni II, III, V, VII ja XII osas, on ühendusel ainupädevus üksnes niivõrd, kuivõrd need konventsiooni sätted või nende rakendamiseks vastuvõetud õigusnormid mõjutavad ühenduse kehtestatud ühiseid eeskirju. Kui ühenduse eeskirjad on olemas, kuid neid ei mõjutata, eelkõige ühenduse sätted, millega kehtestatakse ainult miinimumnõuded, on pädevus liikmesriikidel, ilma et see piiraks ühenduse pädevust selles vallas meetmeid võtta. Muudel juhtudel on pädevus liikmesriikidel.

Asjakohaste ühenduse õigusaktide loend on esitatud liites. Nendest õigusaktidest tuleneva ühenduse pädevuse ulatus tuleb määrata iga meetme täpsete sätete ja eelkõige selle põhjal, kuivõrd nende sätetega kehtestatakse ühised eeskirjad.

[...]

Liide

Ühenduse õigusaktid, mis käsitlevad konventsiooni ja lepinguga reguleeritavaid küsimusi

— Mereohutuse ja merereostuse vältimise alal:

[...]

nõukogu 13. septembri 1993. aasta direktiiv 93/75/EMÜ miinimumnõuete kohta, mis käsitlevad ohtlikke või saastavaid kaupu vedavaid laevu, mis suunduvad ühenduse sadamatesse või lahkuvad sealt (EÜT L 247, 5.10.1993, lk 19);

[...]

— Merekeskkonna kaitse ja säilitamise alal (konventsiooni XII osa):

[...]

nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate avaliku ja erasektori projektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, 5.7.1985, lk 40);

[...]

— Konventsioonid, mille osaliseks on ühendus:

maismaalt lähtuva merereostuse vältimise konventsioon, Pariis, 4. juuni 1974 (nõukogu 3. märtsi 1975. aasta otsus 75/437/EMÜ, avaldatud EÜTs L 194, 25.7.1975, lk 5);

maismaalt lähtuva merereostuse vältimise konventsiooni muutmise protokoll, Pariis, 26. märts 1986 (nõukogu 28. detsembri 1986. aasta otsus 87/57/EMÜ, avaldatud EÜTs L 24, 27.1.1987, lk 47);

[...]"

- 9 Konventsiooni IX osa pealkirjaga „Suletud või osaliselt suletud mered” koosneb artiklitest 122 ja 123, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 122

Määratlus

Käesolevas konventsioonis tähendab „suletud või osaliselt suletud meri” lahte, akvatooriumi või muud mereala, mida ümbritseb kaks või mitu riiki ja mis on teise mere või ookeaniga ühendatud kitsa veeteega või mis täiesti või peamiselt koosneb kahe või mitme rannikuriigi territoriaalmerest ja majandusvööndist.

Artikkel 123

Suletud või osaliselt suletud merd piiravate riikide koostöö

Suletud või osaliselt suletud merd piiravad riigid teevad käesolevast konventsioonist tulenevate õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel koostööd. Sel eesmärgil püüavad nad otse või piirkondlike organisatsioonide kaudu:

[...]

- b) koordineerida oma merekeskkonna kaitse ja säilitamise õiguste ja kohustuste rakendamist;

[...]”

- ¹⁰ Konventsiooni XII osa pealkirjaga „Merekeskkonna kaitse ja säilitamine” sisaldab 1. jagu „Üldsätted”. Selles jaos esinevad artiklid 192–194, mis sätestavad:

„Artikkel 192

Üldkohustus

Riigid on kohustatud merekeskkonda kaitsma ja säilitama.

Artikkel 193

Riikide suverääanne õigus kasutada oma loodusvarasid

Riikidel on suverääanne õigus kasutada oma loodusvarasid, järgides oma keskkonnapoliitikat ning kohustust merekeskkonda kaitsta ja säilitada.

Artikkel 194

Merereostuse vältimise, vähendamise ja kontrollimise meetmed

1. Riigid võtavad eraldi või ühiselt konventsiooniga kooskõlas olevaid meetmeid, et mis tahes allikast lähtuvat merereostust vältida, vähendada ja kontrollida, kasutades selleks parimaid vahendeid ning kooskõlastades oma tegevusviise.

2. Riigid võtavad meetmeid, et nende jurisdiktsiooni all toimuv tegevus ei põhjustaks reostuskahjusid teistele riikidele ega keskkonnale ning et nende jurisdiktsiooni või kontrolli all aset leidvate vahejuhtumite ja tegevuse tagajärjel tekkiv reostus ei levi kaugemale aladest, kus nad käesoleva konventsiooni kohaselt oma suveräänseid õigusi teostavad.

3. Käesoleva osa kohaseid meetmeid võetakse kõigi merereostusallikate suhtes. Meetmete hulka kuuluvad muu hulgas niisugused, mille eesmärk on võimalikult ulatuslikult vähendada:

- a) selliste toksiliste, kahjulike või ohtlike, esmajoones püsivate ainete merekeskkonda sattumist, mis pärinevad maal paiknevatest allikatest või atmosfäärist või levivad selle kaudu või kaadamise tagajärjel;
- b) laevadelt pärinevat reostust; esmajoones tuleb selleks võtta meetmeid, et ära hoida õnnetusi ja erakorralisi olukordi, tagada meresõiduohutus, vältida kavatsatud ja kavatsemata merreheitmist ning kehtestada laevade konstruktsiooni, ehituse, varustuse, käitamise ja mehitamise nõudeid;
- c) reostust, mis pärineb merepõhja ning selle all asuva maapõue loodusvarade uurimiseks ja kasutamiseks kasutatavatest rajatistest ja seadmestikest; esmajoones tuleb selleks võtta meetmeid, et ära hoida õnnetusi ja erakorralisi olukordi, tagada mereoperatsioonide ohutus ning kehtestada niisuguste rajatiste või seadmestike konstruktsiooni, ehituse, varustuse, käitamise ja mehitamise nõudeid;
- d) reostust, mis pärineb teistest merekeskkonnas tegutsevatest rajatistest ja seadmestikest; esmajoones tuleb selleks võtta meetmeid, et ära hoida õnnetusi ja erakorralisi olukordi, tagada meresõiduohutus ning kehtestada niisuguste rajatiste või seadmestike konstruktsiooni, ehituse, varustuse, käitamise ja mehitamise nõudeid.

4. Merekeskkonna kaitse ja säilitamise meetmeid võttes ei sekku riigid põhjendamatult teiste riikide tegevusse nende suveräänsete õiguste teostamisel ning käesolevast konventsioonist tulenevate kohustuste täitmisel.

5. Käesoleva osa alusel võetakse ka meetmeid, et kaitsta ja säilitada haruldasi ja tundlikke ökosüsteeme ning väheneva arvukusega ja ohustatud liike ning teisi meres leiduvaid eluvorme.”

- ¹¹ Artiklid 204–206, mis paiknevad konventsiooni XII osa 4. jaos pealkirjaga „Seire ja keskkonnamõju hindamine”, sätestavad:

„Artikkel 204

Reostusohu ja reostuse mõju seire

1. Võimaluste piires püüavad riigid teiste riikide õigusi arvestades otse või pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu ning tunnustatud teaduslike meetodite abil jälgida, mõõta, hinnata ja analüüsida reostusohu ja reostuse mõju merekeskkonnale.

2. Merereostuse kindlakstegemiseks teostavad riigid esmajoones järelevalvet mis tahes nende lubatud või korraldatud tegevuse mõju üle.

Artikkel 205

Aruannete avalikustamine

Riigid avaldavad artikli 204 alusel saadud tulemuste põhjal koostatud aruanded või esitavad neid korrapäraselt pädevale rahvusvahelisele organisatsioonile, kes teeb aruanded kõigile riikidele kättesaadavaks.

Artikkel 206

Tegevuse võimaliku mõju hindamine

Kui riikidel on alust arvata, et nende jurisdiktsiooni või kontrolli all kavandatav tegevus võib põhjustada ulatusliku merereostuse või ulatuslikke ja kahjulikke merekeskkonna muutusi, hindavad nad võimalust mööda tegevuse võimalikku mõju merekeskkonnale ning edastavad hindamise tulemusel koostatud aruanded artiklis 205 sätestatud viisil.”

- 12 Konventsiooni XII osa 5. jaos pealkirjaga „Merereostuse vältimist, vähendamist ja kontrollimist reguleerivad rahvusvahelised eeskirjad ja siseriiklikud õigusaktid” paiknevad artiklid 207 ja 211, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 207

Maismaal paiknevatest allikatest pärinev reostus

1. Rahvusvahelisi reegleid ja standardeid ning soovituslikku tegutsemiskorda ja menetlust arvestades kehtestavad riigid õigusaktid, et ära hoida, vähendada ja kontrollida merereostust, mis pärineb maal paiknevatest allikatest, sealhulgas jõgedest, estuaaridest, torujuhtmetest ja väljalaskekohtadest.

2. Riigid võtavad reostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks ka muid meetmeid.

3. Riigid püüavad oma tegevuse selles valdkonnas piirkonniti kooskõlastada.

4. Riigid püüavad pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide või diplomaatilise konverentsi kaudu tegutsedes kehtestada ülemaailmsed ja piirkondlikud reeglid ja standardid ning soovitusliku tegutsemiskorra ja menetluse, et vältida, vähendada ja kontrollida maal paiknevatest allikatest pärinevat reostust, arvestades piirkondlikku

eripära, arengumaade majanduslikku suutlikkust ja nende majandusarengu vajadusi. Nimetatud reeglid ja standardid ning soovituslik tegutsemiskord ja menetlus vaadatakse vajadust mööda aeg-ajalt uuesti läbi.

5. Lõigetes 1, 2 ja 4 nimetatud õigusaktide, meetmete, reeglite, standardite ning soovitusliku tegutsemiskorra ja menetluse eesmärk on ka võimalikus ulatuses minimeerida toksiliste, kahjulike ja ohtlike, esmajoones püsivate ainete merekeskkonda sattumist.

[...]

Artikkel 211

Laevadelt pärinev reostus

1. Pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide või diplomaatilise konverentsi kaudu tegutsedes kehtestavad riigid laevadelt pärineva merereostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks rahvusvahelised reeglid ja standardid ning toetavad vajaduse korral laevaliinide kindlaksmääramist, et võimalikult vähendada mere-, sealhulgas rannikureostust põhjustavaid õnnetusi ning sellega seonduvat rannikuriikide huvide kahjustamist. Nimetatud reeglid ja standardid vaadatakse samuti vajaduse korral aeg-ajalt uuesti läbi.

2. Riigid võtavad vastu õigusaktid oma lipu all sõitvatelt või registrisse kantud laevadelt pärineva merereostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks. Sellised õigusaktid on sama tõhusad kui pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide või diplomaatilise konverentsi kaudu kehtestatud üldtunnustatud rahvusvahelised reeglid ja standardid.

[...]"

- 13 Artikkel 213, mis asub konventsiooni XII osa 6. jaos pealkirjaga „Kohustuste täitmise tagamine”, sätestab:

„Kohustuste täitmise tagamine maismaal paiknevast allikast pärineva reostuse korral

Riigid tagavad artikli 207 kohaselt vastuvõetud õigusaktide täitmise ning võtavad vastu õigusakte ja meetmeid, et rakendada pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide või diplomaatilise konverentsi kaudu kehtestatud rahvusvahelisi reegleid ja standardeid maal paiknevast allikast pärineva reostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks.”

- 14 Konventsiooni XV osa pealkirjaga „Vaidluste lahendamine” sisaldab 1. jagu „Üldsätted”. Selles jaos asetsev artikkel 282 sätestab:

„Üldk kokkulepete või piirkondlike või kahepoolsete kokkulepete alusel võetud kohustused

Kui konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise üle vaidlevad pooled on üldk kokkuleppe või piirkondliku või kahepoolse või muu kokkuleppe alusel

otsustanud vaidluse lahendada ühe poole taotlusel menetluses, mis toob kaasa kohustusliku otsuse, kohaldatakse menetlust käesolevas osas ettenähtud menetluse asemel, kui vaidluspooled ei lepi kokku teisiti.”

- 15 Artiklid 286–288, mis asetsevad konventsiooni XV osa 2. jaos pealkirjaga „Siduva otsusega kohustuslikud menetlused”, näevad ette:

„Artikkel 286

Menetluste kohaldamine käesoleva jao kohaselt

Kui 1. jaost lähtudes lahendust ei leita, antakse konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise vaidlus 3. jagu arvesse võttes ükskõik millise vaidluspoole taotlusel lahendada käesoleva jao kohaselt pädevale vahekohtule või muule kohtule.

Artikkel 287

Menetluse valik

1. Konventsiooni alla kirjutades, ratifitseerides või sellega ühinedes või igal ajal pärast seda võib osalisriik kirjalikult teatada, et ta valib konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise vaidluse menetlemiseks ühe või mitu järgmistest instantsidest:

- a) VI lisa alusel loodud Rahvusvaheline Mereõiguse Kohus;
- b) Rahvusvaheline Kohus;
- c) VII lisa alusel loodud vahekohus;
- d) VIII lisa alusel selles lisas nimetatud vaidluste lahendamiseks loodud erivahekohus.

[...]

Artikkel 288

Kohtu pädevus

1. Artiklis 287 nimetatud kohtu või vahekohtu pädevusse kuuluvad konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise vaidlused, mis talle käesoleva osa alusel antakse lahendada.

2. Artiklis 287 nimetatud kohtu või vahekohtu pädevusse kuuluvad konventsiooni eesmärkidega seotud rahvusvahelise lepingu tõlgendamise või kohaldamise vaidlused, mis talle selle lepingu alusel antakse lahendada.

[...]”

16 Konventsiooni XV osa samas 2. jaos asetsevast artiklist 290 tulenevalt võib kohus või vahekohus, kelle menetlusse on vaidlus nõuetekohaselt antud, rakendada ajutisi meetmeid.

17 Artikkel 293, mis asub samuti konventsiooni XV osa mainitud jaos, on sõnastatud järgmiselt:

„Kohaldatav õigus

1. Kohus või vahekohus, kelle pädevuses on käesolevas jaos käsitletud kohtuasjade lahendamine, kohaldab konventsiooni ja teisi rahvusvahelise õiguse norme, mis ei ole konventsiooniga vastuolus.

[...]”

18 Artikli 296 kohaselt, mis paikneb samuti konventsiooni XV osa mainitud jaos:

„Otsuste lõplikkus ja kohustuslikkus

1. Käesoleva jao järgi pädeva kohtu või vahekohtu otsus on lõplik ja kõik vaidluspoolad peavad seda täitma.

2. Otsus on kohustuslik ainult vaidluspooltele ja ainult vaidlusasjas.”

19 Konventsiooni IX lisa pealkirjaga „Rahvusvaheliste organisatsioonide osalus” sisaldab muu hulgas järgmisi sätteid:

„Artikkel 1

Mõisted

Artiklis 305 ja käesolevas lisas tähendab „rahvusvaheline organisatsioon” riikide moodustatud valitsustevahelist organisatsiooni, millele liikmesriigid on andnud üle pädevuse käesoleva konventsiooniga reguleeritud küsimustes, sealhulgas pädevuse sõlmida nendes küsimustes lepinguid.

Artikkel 2

Allakirjutamine

Rahvusvaheline organisatsioon võib käesolevale konventsioonile alla kirjutada, kui enamus tema liikmesriike on konventsioonile alla kirjutanud. Allakirjutamisel teeb rahvusvaheline organisatsioon deklaratsiooni nende konventsiooniga reguleeritud küsimuste kohta, milles konventsioonile allakirjutanud organisatsiooni liikmesriigid on delegeerinud pädevuse organisatsioonile, ning täpsustab pädevuse laadi ja ulatuse.

Artikkel 3

Ametlik kinnitamine ja ühinemine

1. Rahvusvaheline organisatsioon võib hoiule anda ametliku kinnitamise või ühinemiskirja, kui tema liikmete enamus annab või on andnud hoiule oma ratifitseerimis- või ühinemiskirja.

2. Rahvusvahelise organisatsiooni hoiuleantud dokumendid sisaldavad käesoleva lisa artiklites 4 ja 5 ettenähtud kohustuste võtmist ja deklaratsioone.

Artikkel 4

Osaluse ulatus ning õigused ja kohustused

1. Rahvusvahelise organisatsiooni ametliku kinnitamise või ühinemiskiri sisaldab kohustust võtta üle riikide konventsioonist tulenevaid õigused ja kohustused neis küsimustes, milles on konventsiooni osalisriigid organisatsiooni liikmena talle pädevuse delegeerinud.

2. Rahvusvaheline organisatsioon on käesoleva konventsiooni osaline ulatuses, milles tal on käesoleva lisa artiklis 5 nimetatud deklaratsioonide, teadaannete ja teadetega antud pädevus.

3. Rahvusvaheline organisatsioon järgib talle delegeeritud küsimustes õigusi ja kohustusi, mis on tema liikmesriikidel konventsiooni osalisriigina. Rahvusvahelise organisatsiooni liikmesriigid ei teosta pädevust, mille nad on organisatsioonile üle andnud.

4. Rahvusvaheliste organisatsioonide osalus ei suurenda tema liikmesriikidest osalisriikide esindatust, sealhulgas otsuste tegemise korral.

5. Rahvusvaheliste organisatsioonide osalus ei anna ühelgi juhul konventsiooni alusel õigusi organisatsiooni liikmesriikidele, kes ei ole konventsiooni osalisriigid.

6. Kui tekib vastuolu rahvusvahelise organisatsiooni konventsioonist tulenevate kohustuste ja organisatsiooni asutamislepingust või muudest asjakohastest õigusaktidest tulenevate kohustuste vahel, on ülimuslikud konventsioonist tulenevad kohustused.

Artikkel 5

Deklaratsioonid, teated ja teadaanded

1. Rahvusvahelise organisatsiooni ametliku kinnitamise või ühinemiskiri sisaldab deklaratsiooni nende konventsiooniga reguleeritavate küsimuste kohta, milles on organisatsiooni liikmesriigid konventsiooni osalisriikidena pädevuse organisatsioonile delegeerinud.

2. Rahvusvahelise organisatsiooni liikmesriik teeb konventsiooni ratifitseerides või sellega ühinedes või siis, kui organisatsioon annab hoiule oma ametliku kinnitamise või ühinemiskirja, olenevalt sellest, kumb on hilisem, deklaratsiooni nende konventsiooniga reguleeritud küsimuste kohta, milles ta on pädevuse organisatsioonile delegeerinud.

3. Osalisriikidel, kes on rahvusvahelise organisatsiooni liikmesriigid, on pädevus neis konventsiooniga reguleeritud küsimustes, mille organisatsioonile delegeerimise

kohta need riigid ei ole käesoleva artikli alusel esitanud deklaratsiooni, teadet ega teadaannet.

4. Rahvusvahelised organisatsioonid ja nende liikmesriikidest osalisriigid teavitavad konventsiooni hoiulevõtjat viivitamata pädevuse muutmisest, sealhulgas uutest pädevuse delegerimistest, mida täpsustatakse lõigetes 1 ja 2 nimetatud deklaratsioonides.

5. Osalisriik võib rahvusvaheliselt organisatsioonilt ja liikmesriikidest osalisriikidelt taotleda teavet selle kohta, kuidas jaotub organisatsiooni ja liikmesriikide vahel pädevus asjakohastes küsimustes. Organisatsioon ja asjaomased liikmesriigid edastavad teabe mõistliku ajavahemiku jooksul. Rahvusvaheline organisatsioon ja liikmesriigid võivad sellist teavet anda ka oma algatusel.

6. Käesoleva artikli alusel edastatavate deklaratsioonide, teadete ja teadaannetega täpsustatakse delegeeritud pädevuse laadi ja ulatust.

[...]"

Vaidluse taust

Segaoksiidkütusetehast käsitlev vaidlus Iirimaa ja Ühendkuningriigi vahel

- ²⁰ Äriühing British Nuclear Fuel plc (edaspidi „BNFL”) käitab Sellafieldis, Iiri merega piirneval rannikul mitmeid tehaseid. Eelkõige asetsevad seal nn MOX-i ja THORP-i tehased.

- 21 Segaooksiidkütusetehas tegeleb kiiritatud kütuseelementidest pärineva plutooniumi taaskasutamisega, mis seisneb plutooniumdioksiidi segamises vaesestatud uraaniga. Selle tulemusena saadakse uus, tuumaelektrijaamades kasutamiseks mõeldud kütus nimetusega MOX, mis on segaooksiidkütuse („*mixed oxide fuel*”) tähistamiseks kasutatav lühend.
- 22 Osa segaooksiidkütusetehases kasutatavast toorainest pärineb THORP-i tehasest, mis on termilise oksiidi ümbertöötlemistehase („*thermal oxide reprocessing plant*”) lühend, kus nii Ühendkuningriigis kui ka muudes maades asuvatest tuuma-reaktoritest pärinevaid kiiritatud kütuseelemente töödeldakse eesmärgiga eraldada nendest plutooniumdioksiid ja uraandioksiid.
- 23 Segaooksiidkütusetehase ehitamiseks andsid BNFL-i taotluse alusel loa Ühendkuningriigi ametiasutused selle äriühingu 1993. aastal esitatud keskkonnaaruande (edaspidi „1993. aasta keskkonnaaruanne”) põhjal.
- 24 BNFL esitas 1996. aastal Ühendkuningriigi keskkonnaametile taotluse sellele tehasele kasutusloa saamiseks.
- 25 Ühendkuningriigi edastatud teabele tuginedes andis komisjon EA artikli 37 alusel 11. veebruaril 1997 oma arvamuse, mis käsitles segaooksiidkütusetehase radioaktiivsete jäätmete lõppladustamise kava (EÜT C 68, lk 4). Selle arvamuse kohaselt „Sellafieldi segaooksiidkütusetehase käitamise tulemusena tekkivate radioaktiivsete jäätmete lõppladustamise kava rakendamine ei tekita tavapärase töö käigus või

üldandmetes käsitletud tüüpi ja ulatusega avarii korral tervise seisukohast märkimisväärselt vee, pinnase või õhu radioaktiivset saastumist teises liikmesriigis.”

- 26 Lisaks eelnevale, selleks, et täita nõudeid, mis olid kehtestatud nõukogu 15. juuli 1980. aasta direktiivis 80/836/Euratom, millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest, koostas eraõiguslik konsultatsiooniettevõtja hindamisaruande, mis käsitles segaoksiidkütusetehase majanduslikku põhjendatust (edaspidi „PA aruanne”) ning mille üks versioon avalikustati 1997. aastal.
- 27 Peale selle korraldasid Ühendkuningriigi ametiasutused 1997. aasta aprilli ja 2001. aasta augusti vahel segaoksiidkütusetehase majandusliku põhjendatuse teemal 5 avalikku arutelu. 3. oktoobril 2001 otsustasid need ametiasutused, et tehase rajamine on nõukogu 13. mai 1996. aasta direktiivi 96/29/Euratom, millega sätestatakse põhilised ohutusnormid töötajate ja muu elanikkonna tervise kaitsmiseks ioniseerivast kiirgusest tulenevate ohtude eest (EÜT L 159, lk 1), millega tunnistati alates 13. maist 2000 kehtetuks direktiiv 80/836/Euratom, artikli 6 lõike 1 tähenduses majanduslikult põhjendatud.
- 28 Iirimaa esitas 1994. ja 2001. aasta vahel Ühendkuningriigi ametiasutustele mitmel korral segaoksiidkütusetehase kohta järelepärimisi väites, et 1993. aasta keskkonnanaruanne ja selle tehase majanduslikku otstarbekust käsitlev otsus ei ole piisavalt põhjendatud. Peale selle vaidles Iirimaa vastu avalike arutelude korraldamise alusele ja nõudis lisaks PA aruandes sisalduvale täiendavat teavet.

- 29 Iirimaa tuumaohutusega tegelev minister märkis 4. oktoobri 2001. aasta pressiteates, et kuna segaoksiidkütusetehase mõju keskkonnale ei ole küllaldaselt hinnatud, siis kavatses Iirimaa esitada konventsiooni alusel kaebuse.

Vaidluste lahendamise menetlused, mille Iirimaa algatas seoses segaoksiidkütusetehase vaidlusega

- 30 15. juunil 2001 edastas Iirimaa Ühendkuningriigile 22. septembril 1992 Pariisis allkirjastatud ja ühenduse nimel nõukogu 7. oktoobri 1997. aasta otsusega 98/249/EÜ (EÜT L 104, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260) heaks kiidetud Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni artikli 32 alusel nõude vahekohtu moodustamiseks ja taotluse menetluse algatamiseks. Kõnesolev konventsioon vahetab välja Pariisi lepingud maismaalt lähtuva reostuse vältimise kohta, mille osaline ühendus oli juba varemalt ning mida on seetõttu mainitud ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites.
- 31 Iirimaa väitis selles vahekohtunõudes, et kuna Ühendkuningriik ei esitanud talle PA aruande täielikku versiooni, siis on ta rikkunud mainitud konventsiooni artiklis 9 kehtestatud kohustusi.
- 32 Kõnesoleva konventsiooni alusel moodustatud vahekohus jättis 2. juulil 2003 Iirimaa nõude rahuldamata.

33 Käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ei käsitle siiski mainitud menetluse algatamist.

34 25. oktoobril 2001 teavitas Iirimaa konventsiooni artiklist 287 tulenevalt Ühendkuningriiki sellest, et ta algatab menetluse selle konventsiooni VII lisas ette nähtud vahekohtus (edaspidi „vahekohus”) lahendamaks „segaoksiidkütusetehast, radioaktiivsete ainete rahvusvahelist vedu ja Iiri mere merekeskkonna kaitset käsitlevat vaidlust”.

35 Vahekohtumenetluse algatamise teates palus Iirimaa, et vahekohus otsustaks:

„1) et Ühendkuningriik on rikkunud segaoksiidkütusetehasele kasutusluba andes konventsiooni artiklitest 192 ja 193 ja/või artiklist 194 ja/või artiklist 207 ja/või artiklitest 211 ja 213 tulenevaid kohustusi, kuna ta ei võtnud vajalikke meetmeid, et vältida, vähendada ja kontrollida Iiri mere merekeskkonna reostamist, mis on tingitud 1) segaoksiidkütusetehasest pärinevate radioaktiivset ainete ja/või jäätmete kavatsatud merreheitmisest ja/või 2) juhuslikust segaoksiidkütusetehasest pärinevate ja/või segaoksiidkütusetehase tegevusega seotud rahvusvahelistest vedudest põhjustatud radioaktiivsete ainete ja/või jäätmete keskkonda sattumisest ja/või 3) segaoksiidkütusetehasest pärinevate ja/või segaoksiidkütusetehase tegevusega seotud rahvusvahelistest vedudest põhjustatud radioaktiivsete ainete ja/või jäätmete keskkonda sattumisest terroriakti tõttu;

2) et Ühendkuningriik on rikkunud segaoksiidkütusetehasele kasutusluba andes konventsiooni artiklitest 192 ja 193 ja/või artiklist 194 ja/või artiklist 207 ja/või

artiklitest 211 ja 213 tulenevaid kohustusi, kuna 1) ta ei hinnanud või ei hinnanud sobival viisil ohtu, mida võib kujutada terroriakt, mis on suunatud segaoksiidkütusetehase või selle tehase tegevusega seotud radioaktiivsete ainete rahvusvaheliste vedude vastu, ja/või 2) ei valmistanud ette või ei teinud seda sobival viisil, igakülgset strateegiat või kava, et vältida segaoksiidkütusetehase või selle tegevusega seotud radioaktiivsete jäätmete rahvusvaheliste vedude vastu suunatud terroriakti toimepanemist ning samuti, et korraldada sellise akti tõrjumist ja sellele reageerimist;

- 3) et Ühendkuningriik on rikkunud segaoksiidkütusetehasele kasutusluba andes konventsiooni artiklitest 123 ja 197 tulenevaid kohustusi ega ole täitnud oma kohustust teha Irimaaga koostööd Iiri mere merekeskkonna kaitsmiseks, kuna ta on keeldunud teatud informatsiooni jagamisest ja/või on keeldunud segaoksiidkütusetehase ja selle tehasega seotud tegevuste merekeskkonnale avaldatavate mõjude sobivast hindamisest ja/või andis segaoksiidkütusetehasele kasutusloa, samas kui teabe kättesaadavust puudutava vaidluse lahendamise menetlus oli alles pooleli;
- 4) et Ühendkuningriik on rikkunud segaoksiidkütusetehasele kasutusluba andes konventsiooni artiklist 206 tulenevaid kohustusi, kuna
 - a) ta ei ole hinnanud [1993. aasta keskkonnanaruandes] sobivalt ja ammendavalt võimalikku mõju, mida segaoksiidkütusetehase käitamine avaldab Iiri mere merekeskkonnale, ja/või

- b) ta ei ole pärast [1993. aasta keskkonnaaruande] avaldamist 1993. ja eriti 1998. aastast alates aset leidnud faktilisi ja õiguslikke arenguid arvestades hinnanud võimalikku mõju, mida segaoksiidkütusetehase käitamine avaldab merekeskkonnale, ja/või

- c) ta ei ole hinnanud võimalikku mõju, mida radioaktiivsete ainete rahvusvahelised veod segaoksiidkütusetehasest või tehasesse avaldavad Iiri mere merekeskkonnale, ja/või

- d) ta ei ole hinnanud ohtu, mida kujutavad Iiri mere merekeskkonnale võimalikud tagajärjed, mis kaasnevad segaoksiidkütusetehase ja/või radioaktiivsete ainete rahvusvaheliste vedude vastu suunatud terroriakti või -aktidega;

- 5) et Ühendkuningriik peab keelama või peatama a) segaoksiidkütusetehase käitamise ja/või b) radioaktiivsete ainete rahvusvahelised veod Ühendkuningriiki või Ühendkuningriigist, mis on seotud segaoksiidkütusetehase käitamise või mis tahes ettevalmistava või muu segaoksiidkütusetehase käitamisega seotud tegevusega, kuni 1) ei ole sobival viisil hinnatud segaoksiidkütusetehase käitamise ja sellega seotud radioaktiivsete ainete rahvusvaheliste vedude mõju keskkonnale, 2) ei ole tõendatud, et segaoksiidkütusetehase käitamise ja sellega seotud radioaktiivsete ainete rahvusvaheliste vedudega ei kaasne otsene või kaudne radioaktiivsete ainete, sealhulgas radioaktiivsete jäätmete, kavatsed Iiri mere merekeskkonda heitmine ja 3) on koos Iirimaaga vastu võetud dokument või igakülgne strateegiline kava, et vältida terroriakti toimepanemist segaoksiidkütusetehase ja selle tehase tegevusega seotud radioaktiivsete jäätmete rahvusvaheliste vedude vastu ning korraldada sellise akti tõrjumist ja sellele reageerimist;

6) mõista Iirimaa menetluskulud välja Ühendkuningriigilt.”

36 Vahekohtu kohaldatava õiguse kohta märgib Iirimaa vahekohtumenetluse algatamise teates, et „vajadusel palutakse võtta arvesse teisi rahvusvahelisi õigusakte, sealhulgas rahvusvahelisi konventsioone ja ühenduse õigusnorme [...]”.

37 Samas märgitakse kõnealuses teates konventsiooni artiklile 293 viidates, et „Iirimaa on seisukohal, et konventsiooni sätteid tuleb tõlgendada teisi Iirimaale ja Ühendkuningriigile siduvaid rahvusvahelisi norme nagu [Kirde-Atlandi merekeskonna kaitsekonventsiooni] [...], direktiivi 85/337/EMÜ ning direktiive 80/836/Euratom ja 96/29/Euratom arvestades”.

38 Iirimaa esitas 9. novembril 2001 Rahvusvahelise Mereõiguse Kohtule konventsiooni artikli 290 lõike 5 alusel ajutiste meetmete rakendamise taotluse, milles ta soovis, et Ühendkuningriik peataks viivitamatult segaoksiidkütusetehase kasutusloa.

39 Rahvusvaheline Mereõiguse Kohus kehtestas 3. detsembri 2001. aasta määrusega (kohtuasi nr 10, „Segaoksiidkütusetehase vaidlus”, Iirimaa vs. Ühendkuningriik) järgmised ajutised meetmed, mis erinevad Iirimaa taotletuist:

„Iirimaa ja Ühendkuningriik peavad tegema koostööd ja alustama selleks viivitamatult läbirääkimisi eesmärgiga:

- a) vahetada täiendavat teavet võimalike tagajärgede kohta, mida segaoksiidkütusehase käitamine võib kaasa tuua Iiri merele;
- b) hinnata segaoksiidkütusehase käitamisega või selle tõttu Iiri merele võimalikult avalduvaid riske ja mõjusid;
- c) võtta vajadusel meetmeid, et vältida merekeskkonna reostust, mis võib olla tingitud segaoksiidkütusehase käitamisest.”

⁴⁰ Samas määruses tunnistas mainitud kohus oma pädevust ja jättis rahuldamata pädevust vaidlustava vastuväite, mille Ühendkuningriik oli esitanud konventsiooni artikli 282 alusel väites, et osade Iirimaa esitatud väidete aluseks on ühenduse õigus, mistõttu selle vaidluse lahendamise ainupädevus kuulub Euroopa Kohtule.

- 41 Ühendkuningriik esitas selle pädevust vaidlustava vastuväite uuesti vahekohtus toimunud kirjalikus menetluses ja seda arutati ka vahekohtu istungeil.
- 42 Vahekohus otsustas 24. juuni 2003. aasta määrusega, mis edastati komisjonile 27. juunil, menetluse peatada kuni 1. detsembrini 2003 ja palus teda selleks kuupäevaks paremini kurssi viia ühenduse õiguse mõjuga talle lahendada antud vaidlusele.
- 43 Kõnealuses määruses märkis sama vahekohus, et on ilmnenud mitmed tihedalt ühenduse õigusega seotud olulised probleemid nagu Iirimaa ja Ühendkuningriigi õigus olla vahekohtumenetluses menetlusosaline, pädevuse jagunemine ühenduse ja tema liikmesriikide vahel konventsiooniga reguleeritud küsimustes, ulatus, milles vahekohus võib teha otsuse sätete põhjal, millele pooled tuginevad, ja Euroopa Kohtu ainupädevus.
- 44 Vahekohus leidis, et on olemas reaalne võimalus, et vaidlus antakse lahendada Euroopa Kohtule ja viimane otsustab, et see puudutab ühenduse õigust ning välistab seega konventsiooni artikli 282 alusel vahekohtu pädevuse.
- 45 Vahekohus leidis lisaks ka seda, et tema pädevuse kohta tõstatatud küsimused puudutavad peamiselt iseseisva õiguskorra, antud juhul ühenduse õiguskorra, sisemist toimimist, ning neid peavad käsitlema ühenduse institutsioonid ja eelkõige Euroopa Kohus.

46 Selle taustal leidis nimetatud vahekohus, et arvestades vastandlike kohtuotsuste tegemise ohtu ja õigustmõistvate institutsioonide vastastikust lugupidamist ja viisakust, ei ole menetlust otstarbekas jätkata, kuni puuduvad vastused ühenduse õigust puudutavate küsimustele. Vahekohus kutsus seega pooli üles võtma kas koos või eraldi sobivaid meetmeid, et lahendada need küsimused Euroopa Ühenduste institutsioonilises raamistikus.

47 Vahekohus kinnitas samas määruses ajutised meetmed, mis Rahvusvahelise Mereõiguse Kohus oli eelnevalt kehtestanud, ja jättis rahuldamata Iirimaa täiendavate ajutiste meetmete taotluse.

48 Pärast komisjoni otsust esitada käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi palus Iirimaa vahekohtul peatada istungid kuni Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni. Vahekohus rahuldas selle taotluse 14. oktoobri 2004. aasta määrusega.

Liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlus

49 Menetlusest, mille Iirimaa alustas Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni alusel loodud vahekohtus (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 30), teavitas Euroopa Komisjoni selle konventsiooni raames loodud komisjoni peasekretär oma 18. juuni 2001. aasta kirjas.

- 50 Komisjoni talitused palusid 8. oktoobri 2001. aasta kirjaga Iirimaa see menetlus peatada, kuna kõnealune vaidlus kuulus Euroopa Kohtu ainupädevusse.
- 51 25. oktoobril 2001 algatas Iirimaa segaoksiidkütusetehast käsitleva vaidluse lahendamiseks menetluse konventsiooni raames.
- 52 20. juunil 2002 leidis aset komisjoni talituste ja Iirimaa ametiasutuste koosolek, kus arutati kõiki nimetatud vaidlusega seotud asjaolusid.
- 53 Komisjoni talitused palusid 27. juuni 2002. aasta kirjas, millele 8. oktoobril järgnes meeldetuletus, Iirimaa ametiasutustel neile edastada mõned täiendavad dokumendid ning nende seas ka konventsiooni ja Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni raames algatatud menetluste käigus esitatud kirjalikud avaldused.
- 54 Iirimaa täitis selle palve, edastades 22. oktoobri 2002. aasta kirjaga menetlusdokumendid, mis ta oli enda nimel esitanud Kirde-Atlandi merekeskkonna konventsiooni alusel loodud vahekohtus ja Rahvusvahelise Mereõiguse Kohtus toimuvas menetluses. Vahekohtumenetluse kohta märkis Iirimaa seevastu, et pooltel lasub kuni istungini konfidentsiaalsuskohustus. Samas täpsustas ta, et tema kirja ei või lugeda kaebuse esitamiseks EÜ artikli 227 alusel.
- 55 Pärast seda alustas komisjon EÜ artiklis 226 sätestatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust. 15. mai 2003. aasta märgukirjas andis ta Iirimaaale võimaluse

esitada oma seisukoht etteheite kohta, et algatades konventsiooni raames menetluse, on ta rikkunud EÜ artikleid 10 ja 292 ning EA artikleid 192 ja 193.

- 56 Kuna Iirimaa ei olnud 15. juuli 2003. aasta kirja kohaselt komisjoni seisukohaga nõus, siis esitas komisjon 19. augustil põhjendatud arvamuse, milles ta kutsus seda liikmesriiki võtma arvamuse järgimiseks vajalikke meetmeid kahe nädala jooksul, mida hiljem pikendati kahe nädala võrra, arvates arvamuse kättesaamisest.
- 57 Kuna Iirimaa vastus sellele põhjendatud arvamusele komisjoni ei rahuldanud, esitas ta käesoleva hagi.
- 58 Euroopa Kohtu president andis 7. aprilli 2004. aasta määrusega Rootsi Kuningriigile loa menetlusse astumiseks Iirimaa nõuete toetuseks ja Ühendkuningriigile komisjoni nõuete toetuseks.

Hagi

- 59 Komisjon esitab hagi kolm väidet. Kuna Iirimaa algatas menetluse Ühendkuningriigi vastu konventsiooni raames, siis on ta esiteks eiranud EÜ artiklis 292 sätestatud Euroopa Kohtu ainupädevust lahendada ühenduse õiguse tõlgendamist või kohaldamist käsitlevaid vaidlusi, teiseks rikkunud sama sätet ja lisaks EA artiklit 193, kuna ta on andnud vahekohtusse vaidluse, mille lahendamine nõuab ühenduse õigusaktide tõlgendamist ja kohaldamist, kolmandaks rikkunud ühelt poolt EÜ

artiklist 10 tulenevat koostöökohustust, tegutsedes valdkonnas, mis kuulub ühenduse pädevusse, ja teiselt poolt rikkunud sama kohustust nagu see tuleneb EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192, kuna ta ei teavitanud eelnevalt ühenduse pädevaid institutsioone ega pidanud nendega nõu.

Esimene väide

- 60 Komisjon väidab esimese väitega, et kuna Iirimaa algatas segaoksiidkütusetehast käsitleva vaidluse lahendamiseks Ühendkuningriigi vastu vaidluste lahendamise menetluse, mis on ette nähtud konventsiooniga, siis on ta eiranud Euroopa Kohtu ainupädevust lahendada vaidlusi, mis käsitlevad ühenduse õiguse tõlgendamist ja kohaldamist, ning on seega rikkunud EÜ artiklit 292.

Poolte argumendid

- 61 Komisjon väidab, et kuna konventsioon on segavastutusega leping, siis käsitlevad selle sätted, millele Iirimaa vahekohtus tugines, keskkonnakaitset puudutavat ühenduse välispädevust nii nagu see on sätestatud EÜ artiklis 175 ning järelikult kuulub nende sätete tõlgendamine ja kohaldamine liikmesriikidevahelises vaidluses EÜ artikli 292 alusel Euroopa Kohtu ainupädevusse.
- 62 Otsuses nr 98/392 sisalduv viide EÜ artiklile 175 ja ühenduse pädevuse deklaratsiooni nending, et merekeskkonna kaitse kuulub ühenduse jagatud

pädevusse, kinnitavad, et ühendus teostas konventsiooniga liitudes oma keskkonnakaitsealast jagatud pädevust. Seetõttu ei ole vaja teha kindlaks, et ühendusel oli vaidlusega seotud valdkondades ainupädevus.

⁶³ Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et kui Euroopa Kohtule on vastavalt EÜ asutamislepingule esitatud kohtuasi, siis on ta pädev tõlgendama segavastutusega lepingute sätteid mitte üksnes siis, kui kõnealused sätted kuuluvad ühenduse ainupädevusse, vaid ka siis, kui need kuuluvad mõnda jagatud pädevuse valdkondadest. Komisjon viitab siinkohal Euroopa Kohtu 16. juuni 1998. aasta otsusele kohtuasjas C-53/96: Hermes (EKL 1998, lk I-3603, punkt 33), 14. detsembri 2000. aasta otsusele liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: Dior jt (EKL 2000, lk I-11307, punkt 33) ja 19. märtsi 2002. aasta otsusele kohtuasjas C-13/00: komisjon vs. Iirimaa (EKL 2002, lk I-2943, punkt 20).

⁶⁴ Lisaks reguleerib kõiki vahekohtus tõstatatud küsimusi suures ulatuses peaaegu täielik õiguslik raamistik ühendusesiseseid õigusakte, millest mõned on loetletud ka ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites.

⁶⁵ See deklaratsioon, mis märgib, et ühendus saab konventsiooniga liituda ainult oma pädevuse piirides, ei piira siiski mingil moel seda liitumist valdkondadega, mis kuuluvad ainupädevusse.

⁶⁶ Iirimaa väidab, et nendes küsimustes, mida käsitlevad konventsiooni sätted, millele ta tugines vahekohtule esitatud nõudes, ei ole pädevust ühendusele delegeeritud.

- 67 Ühenduse pädevuse kindlaks tegemiseks on vaja, nagu seda kinnitab ka ühenduse pädevuse deklaratsioon, tõendada, et konventsiooni kõnealused sätted mõjutavad ühenduse õigusakte.
- 68 Mainitud deklaratsioonis täpsustatud jagatud pädevuse valdkonnad, kuivõrd need puudutavad vaid valdkondi, kus ühendus on kehtestanud miinimumnõuded, ei ole ühendusele delegeeritud ja kuuluvad seega endiselt liikmesriikide pädevusse.
- 69 Segavastutusega lepingute sätted, mis puudutavad ühenduse jagatud pädevust, on lahutamatu osa ühenduse õigusest ainult siis, kui need sätted võivad riivata ühenduse õiguse ühiseid eeskirju.
- 70 Sellise olukorraga ei ole aga tegemist antud juhul, kuna asjaomased ühenduse keskkonnakaitsealased normid kehtestavad ainult miinimumnõudeid.
- 71 Järelikult ei ole komisjon tõendanud, et konventsiooni sätted, millele Iirimaa tugines vahekohtus, sisaldavad samu kohustusi kui need, mis on kehtestatud olemasolevate ühenduse õigusaktidega, ja seega ei ole ta esitanud tõendeid selle kohta, et ühenduse norme oleks riivatud.
- 72 Iirimaa valitsuse kohaselt sisaldavad kõnealused konventsiooni sätted rangemaid kohustusi kui need, mis on kehtestatud ühenduse õigusega.

- 73 Radioaktiivsete ainete merreheitmise ja nende ainete meretransporti puudutava teavitamise ja koostöö kohta puudub ühenduse seadusandlus täielikult. Lisaks ei sisaldu ühenduse õiguses ühtegi konventsiooni artikliga 123 võrreldavat sätet.
- 74 Lisaks ei ole ühendusele konventsiooniga delegeeritud ühtegi Euratomi asutamislepingul põhinevat pädevusvaldkonda, kuna Euratom ei ole konventsiooniga liitunud ja ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites ei ole nimetatud ühtegi Euratomi lepingu alusel vastu võetud õigusakti.
- 75 Rootsi valitsus väidab, et kuivõrd ühenduse keskkonnakaitsealane välispädevus ei ole ainupädevus, siis muutub see ainupädevuseks üksnes siis ja selles ulatuses, milles ühendus on kehtestanud ühendusesiseseid ühiseid eeskirju, mida liikmesriikide rahvusvahelisel tasandil võetud kohustused võivad riivata. Mainitud valitsus tugineb siinkohal 31. märtsi 1971. aasta otsusele kohtuasjas 22/70: komisjon *vs.* nõukogu, „AETR-i kohtuotsus” (EKL 1971, lk 263, punkt 17).
- 76 Samas kui ühised eeskirjad sisaldavad üksnes miinimumnõudeid, säilitavad liikmesriigid oma pädevuse taotleda nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil kõrgemat kaitstuse taset.
- 77 Ühendkuningriigi valitsus väidab konventsiooni merekeskkonna kaitset käsitleva XII osa kohta, et ühenduse pädevus peab põhinema EÜ artikli 175 alusel vastu võetud ühistele eeskirjadele, mitte EÜ artiklis 174 loetletud keskkonnaalastele eesmärkidele.

- 78 Kontrollimaks pädevuse ühendusele delegerimise ulatust valdkonnas, kuhu kuuluvad konventsiooni kõnesolevad sätted, tuleb pöörduda põhimõtete poole, mis on kirja pandud eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse punktides 15–17 ja sellele järgnevas neid põhimõtteid arendanud kohtupraktikas, eelkõige 15. novembri 1994. aasta arvamuses 1/94 (EKL 1994, lk I-5267, punkt 77) ja 28. märtsi 1996. aasta arvamuses 2/94 (EKL 1996, lk I-1759, punktid 24–26).
- 79 Konventsiooni sätted, millele Iirimaa vahekohtus tugines, võivad seega riivata ühiseid eeskirju, mille ühendus on vastu võtnud, kuna nii nagu mainitud liikmesriik nendele vahekohtus tugineb ja neid tõlgendab, kuuluvad need sätted valdkonda, mis ei ole mitte üldjoontes, vaid üksikasjalikult EÜ asutamislepinguga reguleeritud valdkond.

Euroopa Kohtu hinnang

- 80 Kõigepealt tuleb täpsustada, et esimese väitega heidab komisjon Iirimaale ette seda, et kuna ta andis vahekohtule lahendada tema ja teise liikmesriigi vahelise vaidluse, mis puudutab konventsiooni nende sätete tõlgendamist ja kohaldamist, mis sisaldavad kohustusi, mille ühendus on endale võtnud oma keskkonnakaitsealast välispädevust teostades, siis on ta eiranud Euroopa Kohtu ainupädevust ning rikkunud sellega EÜ artiklit 292. Euratomi asutamislepingu artiklid, millele komisjon viitab oma nõuetes, käivad teise ja kolmanda väite kohta.
- 81 EÜ artikli 300 lõike 7 kohaselt „[k]äesolevas artiklis kehtestatud tingimustel sõlmitud lepingud on ühenduse institutsioonidele ja liikmesriikidele siduvad”.

- 82 Ühendus kirjutas konventsioonile alla ja kiitis selle hiljem heaks otsusega nr 98/392. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt järeldeb sellest, et antud konventsiooni sätted on alates sellest hetkest ühenduse õiguskorra lahutamatu osa (vt eelkõige 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-344/04: IATA ja ELFAA, EKL 2006, lk I-403, punkt 36).
- 83 Ühendus ja selle liikmesriigid ühinesid konventsiooniga jagatud pädevuse alusel.
- 84 Euroopa Kohus on varem otsustanud, et segavastutusega lepingutel on ühenduse õiguskorras puhtalt ühenduse lepingutega võrdne staatus, kui nende sätted kuuluvad ühenduse pädevuse valdkonda (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 14).
- 85 Euroopa Kohus tuletas sellest, et tagades ühenduse institutsioonide sõlmitud lepingust tulenevatest lubadustest kinni pidamist, täidavad liikmesriigid ühenduse õiguskorras kohustust ühenduse suhtes, kes võttis endale vastutuse lepingu kohase täitmise eest (eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 14).
- 86 Kuna konventsioon on segavastutusega leping, tuleb seega kontrollida, kas selle lepingu sätted, millele Iirimaa tugines vahekohtus segaoksiidkütusetehast käsitleva vaidluse raames, kuuluvad ühenduse pädevuse valdkonda.
- 87 Iirimaa vahekohtumenetluse algatamise teate (esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 35) sõnastusest nähtub, et põhiliselt heidab see liikmesriik Ühendkuningriigile ette segaoksiidkütusetehasele kasutusloa andmist ilma, et ta oleks arvestanud konventsioonist tulenevate teatud kohustustega.

- 88 Kui konventsiooni artikkel 123 kõrvale jätta, siis paiknevad kõik need sätted konventsiooni XII osas pealkirjaga „Merekeskkonna kaitse ja säilitamine”.
- 89 Täpsemalt heidab Iirimaa Ühendkuningriigile ette esiteks konventsiooni artikli 206 rikkumist, kuna viimane ei hinnanud küllaldaselt kõigi segaoksiidkütusetehasega seotud tegevuste keskkonnamõju Iiri mere merekeskkonnale; teiseks heidab ta ette konventsiooni artiklite 123 ja 197 rikkumist, kuna Ühendkuningriik ei täitnud kohustust teha Iirimaaga koostööd Iiri mere, mis on osaliselt suletud meri, merekeskkonna kaitsmiseks; viimasena heidab ta ette konventsiooni artiklite 192, 193 ja/või 194 ja/või 207, 211 ja 213 rikkumist, kuna Ühendkuningriik ei võtnud Iiri mere merekeskkonna reostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks vajalikke meetmeid.
- 90 Euroopa Kohus on eelnevalt EÜ artikli 175 lõiget 1 tõlgendades leidnud, et see on sobiv õiguslik alus ühenduse nimel keskkonnakaitsealaste rahvusvaheliste lepingute sõlmimiseks (vt selle kohta 6. detsembri 2001. aasta arvamus 2/00, EKL 2001, lk I-9713, punkt 44).
- 91 Seda järeldust toetab ka selle sätte lugemine koostoimes EÜ artikli 174 lõike 1 viimase taandega, mis kaasab sõnaselgelt keskkonnapoliitikas taotletavate eesmärkide hulka ka „meetmete edendami[s]e rahvusvahelisel tasandil, selleks et tegelda piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega”.
- 92 Mõistagi, nagu seda täpsustab EÜ artikkel 176, ei ole ühenduse välispädevus keskkonna ja antud juhul merekeskkonna kaitsmisel ainupädevus, vaid on põhimõtteliselt jagatud ühenduse ja liikmesriikide vahel (vt selle kohta eespool viidatud arvamus 2/00, punkt 47).

- 93 Samas käsitleb küsimus segavastutusega lepingu sätte kuulumisest ühenduse pädevuse valdkonda selle pädevuse omistamist ja seega ka olemasolu, aga mitte seda, kas tegemist on ainu- või jagatud pädevusega.
- 94 Eelnevast järeldub, et komisjoni välispädevuse olemasolu merekeskkonna kaitsmise valdkonnas ei sõltu põhimõtteliselt selliste teisele õiguse aktide vastuvõtmisest, mis hõlmaksid kõnealust valdkonda ja mida liikmesriikide osalemine kõnealuse lepingu sõlmimisel võiks riivata eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse punktis 17 sätestatud põhimõtte tähenduses.
- 95 Ühendus võib seega sõlmida keskkonnakaitsealaseid lepinguid ka siis, kui nende lepingutega reguleeritavates konkreetsetes valdkondades ei ole ühenduse tasandil veel eeskirju kehtestatud või on seda tehtud üksnes väga vähesel määral, mistõttu neid eeskirju ei ole võimalik riivata (vt selle kohta eespool viidatud arvamus 2/00, punktid 44–47 ja Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-239/03: komisjon *vs.* Prantsusmaa, EKL 2004, lk I-9325, punkt 30).
- 96 Neil asjaoludel tuleb kontrollida, kas ja millises ulatuses otsustas ühendus konventsiooniga liitudes teostada oma keskkonnakaitsealast välispädevust.
- 97 EÜ asutamislepingu artikli 130s lõike 1 mainimine otsuse nr 98/392 esimeses volituses nende sätete seas, mis olid konventsiooni heakskiitmise otsuse õiguslikud alused, näitab, et tegemist oli just nimelt sellise olukorraga.

- 98 Samas on antud otsuse viiendas põhjenduses täpsustatud, et kõnesoleva konventsiooni heakskiitmise eesmärk on võimaldada ühendusel sellega liituda oma pädevuse piires.
- 99 Kõnesoleva otsuse artikli 1 lõikes 3 nimetatud ühenduse pädevuse deklaratsioon, mis on osa otsuse II lisa esitatud ühenduse ametlikust kinnituskirjast, täpsustab selle pädevuse olemuse ja ulatuse, mis liikmesriigid on konventsiooniga reguleeritavates valdkondades ühendusele delegeerinud ja mille kohta võtab selles konventsioonis sätestatud õigused ja kohustused endale ühendus.
- 100 Iirimaa väidab, et konventsiooni IX lisa artikli 4 lõiget 3 ja eriti selles esinevat mõistet „pädevuse üleandmine”, samuti ka ühenduse pädevuse deklaratsiooni tuleb jagatud pädevusest rääkides mõista selliselt, et ühendusele on üle antud ja ühendus teostab konventsiooniga liitudes ainult seda pädevust, mis on riive tõttu muutunud ainupädevuseks Euroopa Kohtu poolt eespool viidatud AETR-i kohtuotsuse punktis 17 sätestatud põhimõtte tähenduses.
- 101 Tegemist on konventsiooni iseärasusega, kuna see konventsioon võimaldab vaid ainupädevuse üleandmist ühendusele, samas kui ülejäänud pädevus ja sellega seotud kohustused jäävad liikmesriikide kanda.
- 102 Iirimaa leiab seega, et kuna asjaomased ühenduse sätted on miinimumnõuded, siis ei ole neid põhimõtteliselt riivatud ja järelikult ei ole nendega seotud jagatud pädevust konventsiooni raames üle antud.

103 Komisjon aga kinnitab vastupidiselt, et ühenduse pädevuse deklaratsiooni tuleb mõista nõnda, et kõnealune jagatud pädevus on üle antud ja seda teostab ühendus ja seda ka siis, kui see puudutab küsimusi, milles hetkel ei ole ühenduse eeskirju vastu võetud.

104 Selle kohta tuleb esile tuua, et ühenduse pädevuse deklaratsiooni punkti 2 teise taande esimese lõigu teises lauses on kirjas iseäranis nende konventsiooni sätete kohta, mis puudutavad merereostuse vältimist, et „[k]ui ühenduse eeskirjad on olemas, kuid neid ei mõjutata, eelkõige ühenduse sätteid, millega kehtestatakse ainult miinimumnõuded, on pädevus liikmesriikidel, ilma et see piiraks ühenduse pädevust selles vallas meetmeid võtta”.

105 Järelikult kinnitab antud deklaratsioon, et konventsiooniga on jagatud pädevus eriti merereostuse vältimise valdkonnas üle antud ja seejuures ilma, et oleks riivatud asjaomaseid ühenduse õigusnorme eespool viidatud AETR-i kohtuotsuses sätestatud põhimõtte tähenduses.

106 Siiski seab see ühenduse pädevuse deklaratsiooni lõik jagatud pädevuse üleandmise sõltuvusse ühenduse õigusnormide olemasolust, ilma et nende riive oleks vajalik.

107 Muudel juhtudel ehk siis, kui ühenduse õigusnorme olemas ei ole, kuulub pädevus kõnealuse deklaratsiooni punkti 2 teise taande esimese lõigu kolmanda lause kohaselt liikmesriikidele.

- 108 Sellest järeldub, et spetsiifiliselt konventsiooni kontekstis sõltub tõdemus, et jagatud pädevus on ühendusele üle antud sellest, kas konventsiooni asjaomaste sätetega reguleeritavates valdkondades on olemas mis tahes ulatuse ja olemusega ühenduse õigusnorme.
- 109 Siinkohal on kasulik infoallikas, mis ei ole aga ammendav, ühenduse pädevuse deklaratsiooni liide.
- 110 Sellest selgub, et küsimused, mida käsitlevad sätted, millele Iirimaa tugines vahekohtus, on väga suures ulatuses reguleeritud ühenduse õigusaktidega, mille seast mitmed on sõnaselgelt loetletud ka kõnealuses liites.
- 111 Konventsiooni artiklist 206 tuleneva väite kohta, et Ühendkuningriik rikkus kohustust hinnata küllaldaselt kõigi segaoksiidkütusetehasega seotud tegevuste keskkonnamõju Iiri mere merekeskkonnale, tuleb seega sedastada, et see küsimus kuulub ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites nimetatud direktiivi 85/337 reguleerimisalasse.
- 112 Lisaks ei saa Iirimaa vaidlustada selle direktiivi asjakohasust seetõttu, et ta on vahekohtumenetluse algatamise teates ise sellele toetunud kui õigusaktile, mida arvestades konventsiooni kõnesolevaid sätteid tuleks tõlgendada.
- 113 Lisaks tuletas Iirimaa sellest direktiivist mõned argumendid, mis ta esitas antud väite toetuseks vahekohtus peetud kohtukõnes.

- 114 Sama tähelepanek kehtib ka Iirimaa väite kohta, mis tugineb konventsiooni artiklitele 192, 193, 194, 207, 211 ja 213 osas, milles see käsitleb kohustust võtta Iiri mere merekeskkonna reostuse vältimiseks, vähendamiseks ja kontrollimiseks vajalikke meetmeid.
- 115 Vahekohtu ees peetud kõnedes esitas Iirimaa väite kohta, mis käsitles reostuse vältimist, mitmeid argumente, mis tulenesid direktiivist 85/337/EMÜ. See direktiiv on seega antud valdkonnas ilmselgelt asjakohane.
- 116 Teisalt on samal väitel osas, milles see käsitleb segaoksiidkütusetehase tegevusega seotud radioaktiivsete ainete rahvusvahelist vedu, vahetu side direktiiviga 93/75, mida on samuti nimetatud ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites ning mis kehtestab miinimumnõuded ohtlikke või saastavaid kaupu vedavatele laevadele, mis suunduvad ühenduse sadamatesse või lahkuvad sealt.
- 117 Mis puudutab konventsiooni artiklitest 123 ja 197 tulenevat väidet selle kohta, et Ühendkuningriik ei teinud koostööd ja täpsemalt keeldus teatud teavet nagu PA aruande täielik versioon Iirimaaga jagamast, siis tuleb tõdeda, et sellise teabe kättesaadavaks tegemist reguleerib nõukogu 7. juuni 1990. aasta direktiiv 90/313/EMÜ, mis käsitleb vaba juurdepääsu keskkonnateabele (EÜT L 158, lk 56; ELT eriväljaanne 15/01, lk 402).
- 118 Nagu on märgitud ka käesoleva kohtuotsuse punktis 31, esitas Iirimaa sama väite ka Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni artikli 9 alusel moodustatud vahekohtus; samale konventsioonile tugines Iirimaa ka vahekohtumenetluse algatamise teates kui alusele, mille põhjal tõlgendada konventsiooni kõnesolevaid

sätteid. Ühendus on samas ühinenud Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooniga, mis vahetas välja Pariisi lepingud maismaalt lähtuva reostuse vältimise kohta, kusjuures ka neid lepinguid on nimetatud ühenduse pädevuse deklaratsiooni liites.

- 119 Lisaks on kindel, et vahekohtus esitatud kõnes tugines Iirimaa oma kõnealuse väite toetuseks esitatud argumentatsioonis üheaegselt direktiivile 85/337, direktiivile 90/313 ja Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioonile.
- 120 Nendest tõenditest piisab tuvastamaks, et konventsiooni sätted, mis käsitlevad merereostuse vältimist ja millele Iirimaa tugines ning mis reguleerivad ilmselgelt märkimisväärset osa segaoksiidkütusetehast käsitlevast vaidlusest, kuuluvad ühenduse pädevusse, mida viimane otsustas konventsiooniga liitudes teostada.
- 121 Eelnevast järeldub, et konventsiooni sätted, millele Iirimaa tugines vahekohtule lahendada antud segaoksiidkütusetehast käsitleva vaidluse raames, kujutavad endast sätteid, mis on osa ühenduse õiguskorrast. Järelikult kuuluvad nende sätete tõlgendamise ja kohaldamisega seotud vaidlused, samuti hindamine, kas liikmesriik on neid järginud, Euroopa Kohtu pädevusse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsused komisjon vs. Iirimaa, punkt 20 ja komisjon vs. Prantsusmaa, punkt 31).
- 122 Siiski tuleb kindlaks teha, kas Euroopa Kohtu selline pädevus on ainupädevus, mis ei võimalda liikmesriigil anda sellist vaidlust nagu segaoksiidkütusetehast käsitlev vaidlus lahendada konventsiooni VII lisa alusel moodustatud vahekohtule.

- 123 Euroopa Kohus on juba sedastanud, et rahvusvaheline leping ei või kahjustada asutamislepingutega kehtestatud pädevuse jaotust ja seega iseseisvust, mis on ühenduse õigussüsteemil, mille järgimist peab EÜ artiklist 220 tulenevalt tagama Euroopa Kohus. Euroopa kohtu sellist ainupädevust kinnitab ka EÜ artikkel 292, mille kohaselt kohustuvad liikmesriigid lahendama EÜ asutamislepingu tõlgendamist või kohaldamist käsitlevaid vaidlusi ainult selles lepingus ettenähtud meetoditega (vt selle kohta Euroopa Kohtu 14. detsembri 1991. aasta arvamus 1/91, EKL 1991, lk I-6079, punkt 35 ja Euroopa Kohtu 18. aprilli 2002. aasta arvamus 1/00, EKL 2002, lk I-3293, punktid 11 ja 12).
- 124 Esiti tuleb tõdeda, et konventsioon võimaldab vältida täpselt seda Euroopa Kohtu ainupädevuse kahjustamist, et säilitada ühenduse õigussüsteemi iseseisvus.
- 125 Konventsiooni artiklist 282 tuleneb, et kuna EÜ asutamislepingus sisalduv vaidluste lahendamise kord näeb liikmesriikidevaheliste vaidluste lahendamiseks ette menetlused, mis toovad kaasa kohustusliku otsuse, siis on see kord põhimõtteliselt ülimuslik konventsiooni XV osas sisalduva korra suhtes.
- 126 Eelnevalt on kindlaks tehtud, et konventsiooni sätted, mis omavad segaoksiidkütusetehast käsitlevas vaidluses tähtsust, kuuluvad ühenduse pädevusse, mida viimane teostas konventsiooniga liitudes, mistõttu need sätted on lahutamatu osa ühenduse õiguskorrast.
- 127 Järelikult on käesoleval juhul tegemist vaidlusega, mis käsitleb EÜ asutamislepingu tõlgendamist või kohaldamist EÜ artikli 292 tähenduses.

- 128 Lisaks eelnevale puudutab see vaidlus otseselt üht EÜ asutamislepinguga loodud vaidluste lahendamise meetodit EÜ artikli 292 tähenduses ehk menetlust, mis on ette nähtud EÜ artiklis 227, kuna tegemist on kahe liikmesriigi vahelise vaidlusega, mis käsitleb konventsiooni kõnesolevates sätetes sisalduvate ühenduse õiguse kohustuste väidetavat rikkumist.
- 129 Lisaks ei ole võimalik vaielda vastu sellele, et taolist menetlust nagu Iirimaa algatas vahekohtus, tuleb käsitleda vaidluste lahendamise meetodina EÜ artikli 292 tähenduses, kuivõrd konventsiooni artiklist 296 tulenevalt on niisuguse vahekohtu otsused lõplikud ja pooltele täitmiseks kohustuslikud.
- 130 Iirimaa väidab siiski teise võimalusena, et kui Euroopa Kohus peaks jõudma järeldusele, et konventsiooni sätted, millele Iirimaa vahekohtus tugines, on lahutamatu osa ühenduse õiguskorrast, siis tuleb sama järeldus teha ka konventsiooni sätete kohta, mis käsitlevad vaidluste lahendamist. Seega kujutab konventsiooni artikli 287 lõike 1 punktis c sätestatud vahekohtu poole pöördumine EÜ asutamislepinguga ettenähtud vaidluste lahendamise meetodit EÜ artikli 292 tähenduses.
- 131 See argument tuleb ümber lükata.
- 132 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 123, ei tohi taoline rahvusvaheline leping nagu konventsioon kahjustada Euroopa Kohtu ainupädevust lahendada liikmesriikidevahelisi vaidlusi, mis käsitlevad ühenduse õiguse tõlgendamist või kohaldamist. Veelgi enam, nagu sellele on juhitud tähelepanu käesoleva kohtuotsuse punktides 124 ja 125, võimaldab konventsiooni artikkel 282 kindlustada täpselt seda, et niisugust kahjustamist ei toimuks ja järelikult tõhusalt kaitsta ühenduse õigussüsteemi iseseisvust.

- 133 Kõigest eelnevast järeldub, et EÜ artiklid 220 ja 292 ei luba Iirimaaal segaoksiidkütustehast käsitleva vaidluse lahendamiseks pöörduda vahekohtu poole.
- 134 Seda tõdemust ei kõiguta tõsiasi, et Iirimaa vahekohtumenetluse alustamise dokument puudutab lisaks ka teatud Ühendkuningriigi kohustusi, mis puudutavad terrorismiga seotud riske.
- 135 Ilma, et oleks vajalik võtta seisukoht küsimuses, kas see osa vaidlusest on seotud ühenduse õigusega, võib tõdeda, et antud juhul, nagu see nähtub ka käesoleva kohtuotsuse punktist 120, puudutab märkimisväärne osa Iirimaa ja Ühendkuningriigi vahelisest vaidlusest ühenduse õiguse tõlgendamist või kohaldamist. Sellisel juhul on Euroopa Kohtul kohustus tuvastada vaidluse asjaolud, mis puudutavad asjaomase rahvusvahelise lepingu neid sätteid, mis ei kuulu tema pädevusse.
- 136 Kuna Euroopa Kohtul on liikmesriikidele järgimiseks kohustuslik ainupädevus, siis ei ole võimalik nõustuda Iirimaa argumentidega selle kohta, millised on konventsiooni VII lisa alusel algatatud vahekohtumenetluse eelised võrreldes Euroopa Kohtule esitatud hagiga.
- 137 Isegi kui sellised eelised oleksid tõendatud, ei õigustaks need kuidagi seda, et liikmesriik ei järgi EÜ asutamislepingus kehtestatud kohtumenetlusi, mille eesmärk on kõrvaldada ühenduse õiguse väidetav rikkumine teise liikmesriigi poolt (vt selle kohta 25. septembri 1979. aasta otsus kohtuasjas 232/78: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 1979, lk 2729, punkt 9).

138 Mis puudutab Iirimaa argumente kiireloomulisuse ja ajutiste meetmete kohaldamise kohta EÜ artikli 290 alusel, siis piisab märkimisest, et EÜ artiklist 243 tulenevalt võib Euroopa Kohus tema lahendada antud asjades ette kirjutada vajalikke ajutisi meetmeid. Niisuguseid meetmeid võib seega kindlasti kohaldada ka EÜ artikli 227 alusel algatatud menetluse käigus.

139 Võttes arvesse kõiki eelnevaid kaalutlusi tuleb esimese väitega nõustuda.

Teine väide

140 Teise väitega väidab komisjon, et see, et Iirimaa on ühenduse õigusaktid andnud vahekohtu tõlgendada ja kohaldada, kujutab endast EÜ artikli 292 rikkumist, Euratomi lepingust tulenevate õigusaktide puhul aga EA artikli 193 rikkumist.

Poolte argumendid

141 Komisjon heidab Iirimaale ette, et ta on eiranud Euroopa Kohtu ainupädevust nii nagu see on sätestatud EÜ artiklis 292 ja EA artiklis 193, kuna see liikmesriik tugines vahekohtus ja eelkõige vahekohtule esitatud vahekohtumenetluse algatamise teates konventsiooni artikli 293 alusel vahekohtu poolt kohaldatava õigusena mõnedele ühenduse õigusaktidele, mis on vastu võetud EÜ või Euratomi asutamislepingu alusel.

142 Ühendkuningriigi valitsus, kes jagab seda seisukohta, täpsustab, et kõnealusele vahekohtule esitatud seisukohtades tugines Iirimaa konventsiooni artikli 293 alusel mitmetele ühenduse õigusaktidele — eelkõige direktiividele 85/337 ja 90/313 ning nõukogu 3. veebruari 1992. aasta direktiivile 92/3/Euratom liikmesriikidevaheliste ning ühendusse suunduvate ja ühendusest väljuvate radioaktiivsete jäätmete vedude järelevalve ja kontrolli kohta (EÜT L 35, lk 24; ELT eriväljaanne 09/01, lk 309–391), samuti ka rahvusvahelistele lepingutele nagu Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioon.

143 Mainitud valitsus juhib lisaks tähelepanu ka sellele, et Iirimaa esitas vahekohtus argumente, mis olid seotud nende õigusaktide või lepingute konkreetsete sätete tõlgendamisega, ja väitis, et Ühendkuningriigi käitumine on vastuolus teatavate ühenduse õigusest tulenevate kohustustega.

144 Iirimaa väidab, et ta osutas ühenduse õigusaktidele kui mittesiduvatele faktilistele asjaoludele, mille ainus eesmärk oli hõlbustada konventsiooni teatud sätete tõlgendamist näidates, kuidas neid on mõistetud vahekohtu kohaldatavast õiguskorrast erinevate õiguskordade praktikas.

145 Selle liikmesriigi kohaselt võib konventsiooniga loodud õiguskorrast eraldiseisva õiguskorra osasid kasutada ka „*renvoi*” alusel, mis on laialdaselt levinud õiguslik võtte, et tagada erinevatest õiguskordadest pärinevate normide kooskõlaline eksistents.

Euroopa Kohtu hinnang

146 Iirimaa on vaieldamatult tuginenud nii vahekohtumenetluse algatamise teates kui ka oma vahekohtule esitatud seisukohtades teatud hulgale ühenduse õigusaktidele.

- 147 Lisaks Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioonile on EÜ asutamislepinguga seondult tegemist peamiselt direktiividega 85/337 ja 90/313 ning Euratomi lepinguga seondult direktiividega 80/836, 92/3 ja 96/29.
- 148 Samuti on selge, et Iirimaa tugines nendele ühenduse õigusaktidele konventsiooni artikli 293 lõike 1 alusel, mis sätestab, et selline vahekohus nagu antud asjas on moodustatud „kohaldab konventsiooni ja teisi rahvusvahelise õiguse norme, mis ei ole konventsiooniga vastuolus”.
- 149 Nagu seda on väitnud kohtujurist ettepaneku punktides 49 ja 50, järeldeb Iirimaa vahekohtule esitatud seisukohtade erinevatest lõikudest, et see liikmesriik esitas kõnesolevad õigusaktid mitte lihtsalt asjakohase materjalina, mis on abiks konventsiooni nende üldiste sätete tähenduse selgitamisel, mida vaidlus puudutab, vaid ka rahvusvahelise õiguse normidena, mida mainitud vahekohus peab kohaldama konventsiooni artikli 293 alusel.
- 150 Ühendkuningriik kinnitas selle kohta ilma, et talle oleks vastu vaieldud, et Iirimaa väitis vahekohtus, et 1993. aasta keskkonnamõju uuring ei vastanud direktiivi 85/337 nõuetele ja et Ühendkuningriigi keeldumine edastada segaoksiidkütusetehase kasutamise kava ei võimaldanud lisaks direktiivi 80/836 artikli 6 ja direktiivi 96/29 artikli 6 rikkumisele ka hinnata selle tehase põhjendatust, mida nõuab direktiiv 96/29.
- 151 Sellest nähtub, et Iirimaa esitas ühenduse õigusaktid vahekohtule selleks, et neid tõlgendataks ja kohaldataks menetluse raames, mille eesmärk on tuvastada, et Ühendkuningriik on neid õigusakte rikkunud.

- 152 Selline käitumine on aga vastuolus vastavalt EÜ artiklist 292 ja EA artiklist 193 tulenevate liikmesriikide kohustusega arvestada Euroopa Kohtu ainupädevusega lahendada vaidlusi, mis käsitlevad ühenduse õiguse sätete tõlgendamist või kohaldamist, kasutades selle tuvastamiseks, et teine liikmesriik on neid sätteid rikkunud, menetlusi, mis on ette nähtud EÜ artiklis 227 ja EA artiklis 142.
- 153 Järelikult, kuna mõned asjaomastest õigusaktidest tulenevad EÜ asutamislepingust ja teised Euratomi asutamislepingust, siis tuleb sedastada, et on rikutud EÜ artiklit 292 ja EA artiklit 193.
- 154 Lisaks tuleb tähelepanu juhtida ka sellele, et vahekohtumenetluse algatamine ja jätkamine käesoleva kohtuotsuse punktides 146–150 esitatud asjaoludel kujutab ilmselgelt ohtu asutamislepingutega kehtestatud pädevuse jaotusele ja seega ühenduse õigussüsteemi iseseisvusele.
- 155 Selline oht on olemas ka hoolimata sellest, et Iirimaa kinnitas, et ta on ametlikult tunnistanud, et ta ei ole palunud ega palu vahekohtul kontrollida või hinnata konventsiooni artikli 293 või ükskõik millise muu sätte alusel, kas Ühendkuningriik on rikkunud mõnda ühenduse õiguse normi.
- 156 Lisaks muudab sellise ohu olemasolu täiesti asjakohatuks tõsiasi, et Iirimaal oli võimalus paluda mainitud vahekohtul kohaldada ühenduse õigust *renvoi* või ükskõik millise muu võtte abil.
- 157 Järelikult tuleb teine väide lugeda põhjendatuks.

Kolmas väide

- 158 Kolmanda väitega väidab komisjon esiteks, et Iirimaa ei ole täitnud EÜ artiklist 10 tulenevat koostöökohustust, kuna algetades konventsiooni raames menetluse sätete alusel, mis kuuluvad ühenduse pädevusse, teostas Iirimaa ühendusele kuuluvat pädevust. Teiseks, Iirimaa on rikkunud koostöökohustust, mis tuleneb EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192, kuna ta alustas seda menetlust ühepoolset ja ei teavitanud eelnevalt ühenduse pädevaid institutsioone ega pidanud nendega nõu.

Poolte argumendid

- 159 Komisjon väidab, et kuna Iirimaa algatas konventsiooni raames vaidluste lahendamise menetluse konventsiooni nende sätete alusel, mis kuuluvad ühenduse pädevusse, siis on ta teostanud ühendusele kuuluvat pädevust.
- 160 Selline tegevus võib aga kolmandates konventsiooniosalistes riikides tekitada segadust osas, mis puudutab ühenduse esindamist välissuhetes ja ühenduse sisemist ühtsust konventsiooni osalisena ja kahjustaks oluliselt ühenduse välistegevuse tõhusust ja ühtsust.
- 161 Lisaks rikuks tõsiasi, et liikmesriik võib segavastutusega lepingu raames ühepoolset algetada vaidluste lahendamise menetluse ühenduse pädevaid institutsioone eelnevalt teavitamata ega nendega nõu pidamata, EÜ artiklit 10 ja EA artiklit 192.

162 Kõik kontaktid komisjoni ja Iirimaa vahel leidsid aga aset pärast vaidluste lahendamise menetluste alustamist konventsiooni ja Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni alusel.

163 Iirimaa väidab, et üldise põhimõttena loob EÜ artikkel 10 üksnes kõrvalkohustuse. Seega ei saa siis, kui Euroopa Kohus on tuvastanud EÜ artikli 292 rikkumise, esineda lisaks ka EÜ artikli 10 rikkumist.

164 Rootsi valitsus jagab sisuliselt seda arvamust.

165 Iirimaa lisab, et käesoleva juhtumi korral ei oleks eelnev nõupidamine võimaldanud erinevaid arvamusi lepitada, kuivõrd komisjon arvas ilmselgelt, et see liikmesriik ei võinud kasutada konventsioonis sätestatud vaidluste lahendamise menetlust.

166 Ühendkuningriigi valitsus väidab, et Iirimaa oleks pidanud vähemalt mõistma, et esinevad objektiivsed põhjused tõsiselt kahelda tema kavatsuste vastavuses EÜ artiklile 292 ja EA artiklile 193.

167 Neil asjaoludel oli sellel liikmesriigil kohustus oma partneritega nõu pidada ja kui vaidlust ei oleks õnnestunud lahendada sel viisil, siis oleks ühenduse pädevuse üle pidanud otsustama Euroopa Kohus.

Euroopa Kohtu hinnang

- 168 Esiteks heidab komisjon Iirimaale ette, et viimane on rikkunud EÜ artiklist 10 tulenevat koostöökohustust, kuna ta algatas konventsiooni alusel vahekohtumenetluse ja teostas sellega ühendusele kuuluvat pädevust.
- 169 Liikmesriikidele EÜ artiklis 292 pandud kohustust kasutada ühenduse kohtusüsteemi ja arvestada Euroopa Kohtu ainupädevusega, mis on selle süsteemi üks põhitunnuseid, tuleb mõista kui nendele EÜ artiklist 10 tuleneva üldisema lojaalsuskohustuse konkreetsemat avaldumisvormi.
- 170 Lisaks tuleb sedastada, et sellel kolmanda väite esimesel osal on sama ese kui esimesel väitel, kuivõrd see käsitleb sedasama Iirimaa tegevust ehk vahekohtumenetluse algatamist antud liikmesriigi poolt EÜ artiklit 292 rikkudes.
- 171 Järelikult ei ole vajadust eraldi tuvastada, et on rikutud EÜ artikli 10 sättes sisalduvaid üldiseid kohustusi, kui on juba kindlaks tehtud, et Iirimaa on rikkunud konkreetsemaid ühenduse õigusest tulenevaid kohustusi, mis on talle pandud EÜ artikliga 292.
- 172 Teiseks heidab komisjon Iirimaale ette, et viimane on rikkunud EÜ artiklit 10 ja EA artiklit 192, kuna ta algatas vahekohtumenetluse ühenduse pädevaid institutsioone eelnevalt teavitamata ja nendega nõu pidamata.

173 Kolmanda väite teine osa puudutab Iirimaa väidetavat tegevusetust, mis ei ole seotud esimese väite esemeks oleva tegevusega. Järelikult tuleb seda väidet kontrollida.

174 Euroopa Kohus on meelde tuletanud, et kõikides valdkondades, mis vastavad EÜ asutamislepingu eesmärkidele, kohustab EÜ artikkel 10 liikmesriike aitama kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele ning hoiduma kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada nimetatud lepingu eesmärkide saavutamist (vt eelkõige Euroopa Kohtu 7. veebruari 2006. aasta arvamus 1/03, EKL 2006, lk I-1145, punkt 119). Samalaadsed kohustused on liikmesriigid endale võtnud ka Euratomi asutamislepinguga, EA artikliga 192.

175 Lisaks sellele on Euroopa Kohus toonitanud, et liikmesriigid ja ühenduse institutsioonid on kohustatud tegema tihedat koostööd nende kohustuste täitmisel, mis nad on endale võtnud jagatud pädevuse alusel segavastutusega lepinguid sõlmides (vt eespool viidatud kohtuotsus Dior jt, punkt 36).

176 Just taolise olukorraga on tegemist, kui vaidlus, nii nagu antud juhtumil, puudutab peamiselt kohustusi, mis tulenevad segavastutusega lepingust ja kuuluvad valdkonda nagu merekeskkonna kaitse ja säilitamine, milles ühenduse ja liikmesriikide vastav pädevus võib olla tihedalt läbipõimunud, millest annavad tunnistust ka ühenduse pädevuse deklaratsioon ja selle liide.

177 Niisuguse vaidluse lahendada andmine sellisele kohtule nagu seda on vahekohus, kannab endas ohtu, et mõni muu kohus kui Euroopa Kohus teeb otsuse küsimuses, mis puudutab liikmesriikidele ühenduse õigusega pandud kohustuste ulatust.

- 178 Lisaks olid komisjoni talitused 8. oktoobri 2001. aasta kirjas juba rõhutanud, et segaoksiidkütusetehast käsitlev vaidlus, mille Iirimaa oli andnud lahendada Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsiooni alusel moodustatud vahekohtule, kuulub Euroopa Kohtu ainupädevusse.
- 179 Niisugustel asjaoludel tähendab segavastutusega lepingu raames tiheda koostöö tegemise kohustus Iirimaa puhul seda, et ta pidi pädevaid ühenduse institutsioone teavitama ja nendega nõu pidama enne kui ta algatas segaoksiidkütusetehast käsitleva vaidluse lahendamiseks konventsiooni alusel vaidluste lahendamise menetluse.
- 180 Samasugune teavitamis- ja nõupidamiskohustus lasus Iirimaal ka tulenevalt Euratomi asutamislepingust, kuivõrd antud liikmesriik kavatses vahekohtus algatatavas menetluses tugineda nii mainitud asutamislepingu kui ka selle rakendamiseks vastu võetud õigusaktide sätetele.
- 181 Samas on ilmselge, et mainitud menetluse algatamise kuupäeval ei olnud Iirimaa seda teavitamis- ja nõupidamiskohustust täitnud.
- 182 Eespool esitatu põhjal tuleb kolmanda väitega nõustuda osas, milles see palub Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Iirimaa algatas menetluse konventsiooniga kehtestatud vaidluste lahendamise korra raames ilma, et ta oleks eelnevalt teavitanud ühenduse pädevaid institutsioone ja nendega nõu pidanud, siis on Iirimaa rikkunud koostöökohustust, mis tuleneb EÜ artiklist 10 ja EA artiklist 192.
- 183 Kokkuvõttes tuleb hagi rahuldada.

Kohtukulud

¹⁸⁴ Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on Iirimaa kohtukulude hüvitamist nõudnud ja kuna viimane on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud mõista välja Iirimaa. Ühendkuningriik ja Rootsi Kuningriik kannavad sama artikli lõike 4 alusel ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna Iirimaa algatas seoses Sellafieldis (Ühendkuningriik) asetseva segaoksiidkütusetehasega Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vastu vaidluste lahendamise menetluse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni raames, siis on ta rikkunud EÜ artiklitest 10 ja 292 ning EA artiklitest 192 ja 193 tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Iirimaa.**
- 3. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ja Rootsi Kuningriik kannavad oma kohtukulud ise.**

Allkirjad